

BRAZYLIA

SCENARIUSZ LEKCJI

SZUKAJ WIEDZĘ
I DZIEL SIĘ NIĄ

Czas trwania
45 minut

TEMAT

SZUKAJ WIEDZY I DZIEL SIĘ NIĄ

Zaaranżuj salę do pracy w grupach. Wydrukuj materiały z załączonej płyty. Przygotuj projekcję fragmentów filmu zamieszczonych na płycie. Przed zajęciami zapoznaj się z całym odcinkiem dostępnym na stronie www.kulczykfoundation.org.pl

DLACZEGO WARTO PORUSZYĆ TEN TEMAT

„Gdybym wcześniej to wiedział, postąpiłbym inaczej...” – wiedza pozwala kierować naszym postępowaniem, podejmować decyzje, których skutki będą pozytywne dla nas i innych ludzi, unikać błędów i pomyłek. Wiedza to nie tylko znajomość faktów, lecz także umiejętność ich analizowania, zestawiania, prezentowania, wyciągania wniosków oraz modyfikowania swojego postępowania. Dlatego też nasz podziw budzą osoby o dużej wiedzy na jakiś temat, które dodatkowo tą wiedzą potrafią się dzielić i wykorzystywać ją w praktyce. Wiedzę czerpiemy z różnych źródeł: książek, z Internetu, od innych ludzi, a także z własnych doświadczeń. Zdobywamy ją w różnych sytuacjach i okolicznościach. Ważne jest, abyśmy mieli świadomość własnej wiedzy, ale też tego, czego jeszcze nie wiemy. Właśnie wtedy możemy dążyć do zastępowania naszej niewiedzy potrzebnymi nam informacjami. Zdobywanie wiedzy, świadomość własnych braków i możliwość dzielenia się z innymi swoimi doświadczeniami wywołują pozytywne emocje. Człowiek ma poczucie satysfakcji, gdy może z kimś podzielić się swoją wiedzą i gdy dowiaduje się czegoś nowego od innych. Dzielenie się wiedzą, pomagamy sobie nawzajem!

CĘLE ZAJĘĆ

Może uda się zrobić z uczniami jeden krok, może dwa, a może aż trzy. Zawsze będzie to Wasz wspólny sukces – Twój i Twoich uczniów!

Krok 1 – WIEM: Uczeń wie, że wiedzę można zdobywać w różny sposób.

Krok 2 – CZUJĘ: Uczeń rozumie, że zdobywanie wiedzy daje człowiekowi satysfakcję. Zdobyta przez niego wiedza może służyć potrzebującym. Dostrzeganie tego, że wiedza przekazywana innym ludziom jest dla nich przydatna, wywołuje w nim pozytywne emocje.

Krok 3 – POMAGAM: Uczeń wyraża gotowość dzielenia się z innymi swoją wiedzą.

WPROWADZENIE DO ZAJĘĆ

Przeczytaj uczniom fragment wypowiedzi:

„Gdybym wtedy, wiele lat temu wiedział, że to jest niebezpieczne zadanie, pewnie bym się zastanowił i może bym tego zadania nie podjął. Nie było jednak nikogo, kto powiedziałby mi, jak mam postąpić. Nie miałem możliwości dowiedzieć się, jakie są konsekwencje takiej decyzji. Dowiedziałem się o tym później, gdy sam doświadczyłem tego na własnej skórze... Wtedy jednak działałem zgodnie z własną wiedzą i przekonaniem o tym, co słuszne...”

Porozmawiaj z uczniami i postaw następujące pytania:

- Czym jest wiedza?
- Do czego wiedza jest nam potrzebna?
- Jakie są sposoby zdobywania wiedzy?

Dalszy ciąg scenariusza na stronie 46

BRAZYLIA: największy kraj Ameryki Południowej

GEOGRAFIA I PRZYRODA: WSZYSTKO, CZEGO MOŻNA ZAPRAGNAĆ

Znacie mapę Polski. Nasz kraj ma ponad 312 tys. km². Teraz powiększmy Polskę 27 razy. Taki obszar zajmuje Brazylia. Jej powierzchnia to ponad 8,5 mln km². W Polsce żyje około 38 mln ludzi, a w Brazylii aż 207 mln. To piąty kraj świata zarówno pod względem wielkości, jak i liczby ludności. Zajmuje około 47 proc. powierzchni Ameryki Południowej. Graniczy prawie z każdym krajem tego kontynentu, oprócz Chile i Ekwadoru. To jedyne państwo na świecie, przez które przebiegają zwrotnik Koziorożca i równik. To zrozumiałe, że na tak dużej powierzchni środowisko przyrodnicze jest zróżnicowane.

To tu znajdziemy największą nizinę świata – Nizinę Amazonki, której obszar to około połowa powierzchni Europy. Na nizinie panuje klimat równikowy, bardzo wilgotny, rosną tam wieczne zielone lasy równikowe (*selvas*). Tam też spotkamy najwięcej na świecie gatunków ptaków i owadów.

Czytaj dalej na 46 stronie

Fawele – gigantyczne dzielnice biedy, które rozrastają się w zawrotnym tempie.

Kolejną ważną krainą geograficzną tego kraju jest Wyżyna Brazylijska. Dominuje tam klimat podrównikowy i roślinność sawanny (*campos*) lub sawanna kolczasta (*caatinga*), która porasta bardziej suche obszary Wyżyny Brazylijskiej. Na północy tego kraju rozciąga się z kolei Wyżyna Gujańska.

Dzieci z faweli od najmłodszych lat uczą się, jak przetrwać na ulicy.

EKONOMIA: NIE TYLKO WIELKIE MOŻLIWOŚCI, ALE TAKŻE GIGANTYCZNE PROBLEMY

W Brazylii wydobywa się wiele surowców mineralnych, np. ropę naftową, gaz ziemny, rudy żelaza, rudy manganu, węgiel kamienny, boksyty, kamienie szlachetne. Znaczącym działem gospodarki tego kraju jest także rolnictwo. To właśnie Brazylia jest czołowym na świecie producentem kawy, trzciny cukrowej, soi, kukurydzy, batatów, ryżu, tytoniu, pszenicy. Tu także hoduje się bydło i trzodę chlewną.

Bogactwa naturalne i chęć maksymalnego ich wykorzystania stały się jednak również źródłem problemów. Żeby zdobyć kolejne grunty pod uprawę, budować drogi, osiedla, kopalnie, a także pozyskać kilka niezwykle cennych gatunków drewna, przez lata karczowano drzewa na olbrzymich powierzchniach. Doprowadziło to do zmniejszenia powierzchni puszczy, konfliktów z miejscowymi plemionami Indian oraz do wzrostu efektu cieplarnianego, a także przyspieszenia erozji i tak niezbyt żyznej gleby.

Czytaj dalej na 47 stronie

Ściśnięte budynki faweli mogą rosnąć tylko w górę.

ZAPOWIEDŹ PROJEKCJI FILMU

Podkreśl, że wiedza jest potrzebna w życiu. Wyznacza kierunek naszego postępowania. Wiedzę zdobywamy nie tylko w szkole, lecz także w różnych codziennych sytuacjach. Zaproponuj uczniom wspólne obejrzenie filmu.

PROJEKCJA FILMU

REFLEKSJA PO FILMIE

Bezpośrednio po projekcji porozmawiaj z uczniami. Mogą Ci pomóc następujące pytania:

- Jaką wiedzę i w jakich sytuacjach zdobywają młodzi mieszkańcy faweli?
- Co utrudnia dzieciom z faweli zdobywanie wiedzy w szkole Projeto UERE, a co pomaga ją osiągnąć?
- Do czego dzieciom z faweli potrzebna jest wiedza zdobywana w szkole?

Wskazówka:

Zwróć uwagę uczniów, że dzieci z faweli zdobywają dwójakiego rodzaju wiedzę: po pierwsze uczą się w swoim najbliższym otoczeniu, jak poruszać się po dzielnicy, jak się zachowywać w różnych niebezpiecznych sytuacjach oraz czego się wystrzegać. To ważna wiedza, ponieważ pozwala im przetrwać. W szkole zdobywają inną wiedzę, która może być dla nich „windą” do lepszego życia. Bez niej opanują co prawda umiejętności, dzięki którym przeżyją, ale z pewnością nie wyzwolą się z tego, co narzuca swoim mieszkańcom fawela. Dlatego tak bardzo potrzebują wiedzy, którą mogą zdobywać w szkole.

ZADANIE

Wspólnie zdobywamy wiedzę

Podziel uczniów na pary, ewentualnie 3-osobowe grupy.

Wyobraźcie sobie, że jesteście w kraju, w którym jest używany zupełnie obcy Wam język i nie rozumiecie opisów na poszczególnych produktach. Na szczęście dostaliście specjalny słownik, pozwalający przetłumaczyć nazwy na opakowaniach.

Waszym zadaniem jest skompletowanie produktów z otrzymanej listy zakupów w odpowiednich ilościach.

Wasza lista zakupów do zrobienia:

- cukier x 1 ➤ masło x 2 ➤ woda x 6
- mąka x 2 ➤ mleko x 3

Dalszy ciąg scenariusza na stronie 47

Wasz „słownik”

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	S	3	K	G	6	I	Ż	N
B	L	Ż	R	Ń	R	S	L	A	1
C	S	H	W	F	4	V	K	6	U
D	D	5	Y	B	A	U	3	Ż	C
E	K	N	B	Ż	E	T	O	2	S
F	M	Ł	H	1	T	D	Ó	F	D
G	Ż	W	G	C	O	R	M	N	Ą
H	A	S	Z	D	Ż	I	R	2	W
I	J	Z	2	T	P	Y	E	U	G

G4, H6, H1, A2, E6, G5, B9 CIASTO 1	F1, G9, C7, B8, H8 MAKA 2
G7, H1, B6, F2, E7, B9 MASŁO 1	D9, C2, B7, I7, E3, H8 CHLEB 2
A4, H1, G2, B8, F4 KAWA 1	H2, I7, B3, H8 SER 2
G2, E7, F6, H1, C5 WODA 4	E7, B1, A7, G2, H1, F4 OLIWA 1
F1, B7, E5, C7, G5, A3 MLEKO 3	C3, G5, H4, B8, H8 WODA 2
G7, I6, D1, F2, E7, A3 MYDŁO 3	D4, H1, G8, B8, E2, I6, A6 BANANY 6
F1, D5, H2, F2, G5, F4 MASŁO 1	G4, I8, E1, A7, I7, B3, F4 CUKIER 1

Następnie każda grupa otrzymuje karteczki z zaszyfrowanymi nazwami produktów, np. G4, G2, E1, H6, I7, B5, F4 – czyli: cukier 1

Członkowie grupy muszą ze sobą współpracować przy odszyfrowywaniu nazw, ale i pilnować tego, czy mają odpowiednią ilość poszczególnych produktów.

ROZMOWA

Poproś uczniów, by przedstawili swoje wnioski. Pomogą Ci następujące pytania:

- Jakich umiejętności i wiedzy były przydatne przy tym zadaniu?
- Co pomogło, a co przeszkadzało uczniom w wykonywaniu tego zadania?
- Czego uczniowie nauczyli się w trakcie tego zadania?

Dalszy ciąg scenariusza na stronie 48

EDUKACJA: SZANSA, ALE NIEJEDNAKOWA DLA WSZYSTKICH

Choć konstytucja Brazylii z 1988 roku gwarantuje dostęp do darmowej edukacji, to realia życia wyglądają tu zupełnie inaczej. Często rodzice nie posyłają dziecka do szkoły, bo nie stać ich na mundurki, podręczniki, zeszyt czy dojazd. Warto pamiętać, że to wielki kraj i dostęp do edukacji nie jest łatwy też z powodu odległości szkół na niektórych terenach. Zdarza się również, że rodzina, w obliczu głodu, staje przed wyborem – edukacja czy dodatkowe ręce do pracy i wsparcie budżetu rodzinnego, szkoła lub darmowy posiłek w miejscu pracy. Trudno też uczyć się, gdy jest się głodnym.

Przyjaciel... To w tym trudnym świecie prawdziwy skarb!

FAWELA: ŻYCIE NA GRANICY PRAWA

Fawele to w Brazylii dzielnice nędzy. Termin ten pochodzi od nazwy rośliny, która porasta wzgórza wokół Rio de Janeiro, gdzie pod koniec XIX wieku osiedlili się pierwsi wyzwoleni niewolnicy. Za pierwszą fawelę uznaje się osadę założoną przez weteranów wojennych pozostawionych bez środków do życia w listopadzie 1897 roku. Dzielnice te powstały w centrach dużych miast i rozrastają się coraz bardziej, pnąc się w górę. Uważa się, że co drugi mieszkaniec Rio de Janeiro żyje w faweli.

Do wzrostu liczby tych osiedli przyczynił się rozwój przemysłu w latach 60. i 70. XX wieku, kiedy to mieszkańcy wsi zaczęli sprzedawać swoje gospodarstwa rolne i wyruszać za pracą do wielkich miast.

Czytaj dalej na 48 stronie

Liczyli na lepsze życie, ale miasta nie mogły dać wszystkim zajęcia i godnych warunków życia.

Wskaźnik urbanizacji, czyli procentowy udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności kraju, wynosi tu obecnie ponad 80 proc. Nie odzwierciedla to jednak poziomu rozwoju gospodarczego tego kraju. W Brazylii mamy do czynienia z problemem tzw. urbanizacji pozornej. Fawele zaczęły się coraz bardziej rozrastać i żyć własnym życiem. Budowano coraz więcej i nikt nie zwracał uwagi na brak kanalizacji, dostęp do elektryczności czy wywóz śmieci. Wewnątrz dzielnic biedy powstawały gangi i to one dyktują teraz obowiązujące tu prawa.

Źle wyszkolona i brutalna policja bywa zagrożeniem dla mieszkańców faweli.

Dla dzieci mieszkających w fawelach głód, narkotyki, strzelaniny, śmierć kogoś bliskiego to niestety codzienność. Jak w tym wszystkim odnaleźć się i żyć normalnie? Jak regularnie się uczyć i chodzić do szkoły? W tym świecie przyszłość jest pojęciem mało znanym. Liczy się tu i teraz.

Dobrze więc, że działają tu tacy życzliwi dorośli, jak Yvonne Bezerra de Mello, która wie, że edukacja jest szansą na zmianę życia. Codziennie powtarza swym podopiecznym: „Dasz radę”, „Uda ci się”, „Uwierz w siebie”. Daje im nadzieję na lepsze i bezpieczniejsze jutro. ■

Yvonne Bezerra de Mello i jej podopieczni z faweli.

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Poprowadź uczniów przez następujące etapy:

1. Uświadomienie im ich wiedzy na temat sytuacji drugiego człowieka (**WIEM**);
2. Zwrócenie uwagi na rolę emocjonalnego zrozumienia czyjegoś problemu i utożsamienia się z tą osobą (**CZUJĘ**);
3. Podjęcie decyzji o aktywnej pomocy (**POMAGAM**).

WIEM:

Podkreśl, że możemy osiąść wiedzę w różny sposób. Możemy zdobywać ją sami, a także wspólnie z innymi ludźmi. Najważniejsze jest jednak to, by się nią dzielić z innymi. Zdobywanie wiedzy jest człowiekowi potrzebne m.in. w takich celach: by umieć zadbać o swoje bezpieczeństwo, by móc wykorzystać swoje wiadomości w praktycznym działaniu, by móc właściwie (mądrze) postępować.

CZUJĘ:

Uświadomienie sobie tego, że zdobyta wiedza jest nam do czegoś przydatna, że można ją wykorzystać, wywołuje zadowolenie oraz satysfakcję. Szczególnie dobrze czujemy się właśnie wtedy, gdy możemy pomóc komuś rozwiązać jego problem, wykonać zadanie czy podjąć decyzję itp. Mamy wtedy poczucie, że nasza wiedza jest potrzebna nie tylko nam, ale również innym ludziom.

POMAGAM:

Zaproponuj uczniom, by zastanowili się, na jaki temat mają największą, najbardziej pogłębioną wiedzę. W jaki sposób mogliby ją wykorzystać, a także rozwijać dla dobra innych ludzi. Niech zapiszą swoje pomysły na kartkach. Rozpocznij kolejną lekcję od podsumowania pomysłów uczniów. Zadbaj o zachowanie anonimowości. Możesz zachęcić uczniów do dyskusji na ten temat.